

DR. CSÖRGITS LAJOS

ALJEGYZŐ

GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA

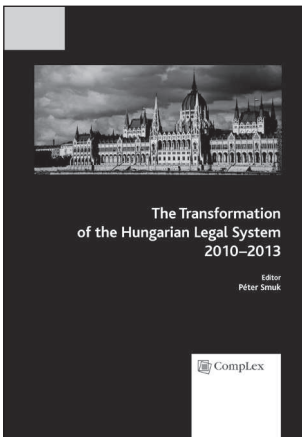
DR. NAGY KLÁRA

JOGI KODIFIKÁCIÓS REFERENS

GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA

Összefoglaló a *The Transformation of the Hungarian Legal System 2010–2013* című kötetről

Smuk Péter, a győri Széchenyi István Egyetem dékánhelyettese és az Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék tanszékvezető egyetemi docense szerkesztésében jelent meg a *The Transformation of the Hungarian Legal System 2010–2013* című angol nyelvű tanulmánykötet a Wolters Kluwer, korábbi nevén CompLex Kiadó gondozásában. A tanulmánykötetet az hívta életre,

hogyan a 2010. évi országgyűlési választások a rendszerváltáshoz hasonló változást eredményeztek az alkotmányos és politikai berendezkedésben: szinte valamennyi jogterületen koncepcionális változás történt, amelynek átfogó bemutatására törekszik a kötet. A kötetben kiemelkedő elméleti és gyakorlati szaktudással rendelkező egyetemi oktatók formálnak véleményt a megváltozott jogszabályi környezetről, egy-egy jogszabályi rendelkezésről vagy jogintézményről.

A tanulmánykötet első könyve – mely a közjogot érintő változásokat veszi sorra – Smuk Péter *In the Beginning There Was the Constitution...* című tanulmányával kezdődik. A szerző 1989-től mutatja be az Alkotmány történetét és az alkotmányos berendezkedés kialakulásának folyamatát, amelyben kiemelkedő szerephez jut az Alkotmánybíróság működése (pl. láthatatlan alkotmány). Ezt követően tér rá a tanulmány a 2010–2013 közötti időszak vonatkozásában a magyar alkotmányos rendszer újrászabályozásának elem-

zésére (pl. az Alkotmánybíróság bírúinak kinevezése és hatásköre, a média és szólásszabadság szabályozása, a választási reformok, a legfőbb ügyész helyzetének szabályozása). Az Alaptörvény tekintetében a szerző megállapítja, hogy új értékek fogalmazódnak meg (pl. a kommunista diktatúrára alaptörvénybeli megítélése, a házasság intézményének védelme). Az államszervezet vonatkozásában végigveszi többek között az Országgyűlés, a bíróságok és az alapvető jogok biztosának jogállását. Ezt követi annak vizsgálata, hogy vajon alkotmányellenes-e az Alaptörvény módosítása. A szerző azzal a konklúzióval zárja a tanulmányt, hogy az alkotmányosság főszereplői az Országgyűlés, az Alkotmánybíróság és a független egyének maradnak, legalábbis, ha az új Alaptörvény legitimitását tekintjük. Remélhetőleg, a történelmileg beágyazott alkotmányos kultúra és a demokratikus elvek nemzetközi mintái dominálni fognak Magyarországon a jövőben is, melyben nagy felelősség jut az Alkotmánybíróságnak.

Sulyok Gábor *Incorporation of International Law into Domestic Law under the Fundamental Law of Hungary* című tanulmányában a nemzetközi jog hazai jogalkotáshoz történő beemelésének kérdését vizsgálja, mellyel kapcsolatban számos kritikát fogalmaz meg. A rendszerváltásig Magyarországnak nem volt kifejezett alkotmányos rendelkezése, ami szabályozta volna a nemzetközi és hazai jog közötti kapcsolatot. A tanulmány második része jogtudományi és az Alkotmánybíróság álláspontja szempontjából összeveti az Alkotmánynak, valamint az Alaptörvénynek a nemzetközi jog általánosan elismert szabályaira vonatkozó szövegét. Ezt követően a nemzetközi szerződéseket mutatja be, mint a nemzetközi jog legfontosabb egyéb forrásait. Következtetésként a szerző leírja, hogy a korábbi szabályozás úgy vonult be a történelembe, mint az első alkotmányos klauzula, ami szabályozza a nem-

zetközi és hazai jog viszonyát, és amely hatalmas mértékű kritikát kapott. Számos sikertelen kezdeményezést követően, az alkotmányozás jelenlegi folyamatában a hiányosság orvosolható lett volna, az ellentétes várakozásokkal szemben azonban Magyarország Alaptörvényének vonatkozó rendelkezéseit is nyilvánvalóan elődjének mintájára tervezték, amelynek a szövegét egyszerűen csak átrendezték, részben átfogalmazták, és szerényen kiegészítették. Mindazonáltal az új szabályozás továbbra is nagy teret annak a bizonytalan elméletnek, hogy a nemzetközi és a hazai jog viszonyát csak egy „kevert rendszer”-ként lehet leírni.

Horváthy Balázs és Knapp László *The Relationship between the Hungarian and the EU Legal Orders* című tanulmánya a magyar és az uniós jogrendszer kapcsolatának különböző aspektusait mutatja be. Az írás első része a magyar uniós tagság alkotmányjogi alapjaival foglalkozik. A csatlakozási klauzula fejlődéstörténetének ismertetése után a jelenleg hatályos alaptörvényi rendelkezést vizsgálják meg a szerzők. Ezt követi az Alkotmánybíróságnak a két jogrendszer kapcsolatával összefüggő gyakorlatának bemutatása és elemzése. A szerzők azzal a konklúzióval zárják a tanulmányt, hogy mind az Alaptörvény uniós klauzulája, mind az Alkotmánybíróság gyakorlata a jogalkotó kezében hagyja a két jogrendszer egymáshoz való viszonyának meghatározását.

Ganczer Mónika *The Recent Amendment of the Hungarian Citizenship Act* című tanulmánya az állampolgársági törvény jelenlegi módosításaival foglalkozik. A tanulmány elején történelmi áttekintést nyújt a magyarság helyzetéről, végigveszi, hogy mi történt az állampolgársággal az I. világháború következményeként történt elszakítást követően, a két világháború között, valamint a II. világháborút követően. Szimbolikus döntés eredményeként 2011. január 1-je óta lehetővé vált a kettős állampolgárság azok számára, akik magyar felmenőkkel rendelkeznek, és bizonyosságot tesznek magyar nyelvtudásukról. A korábbi kedvezményes honosítással szemben a kritériumok (pl. alapvető alkotmányos ismeretekből vizsga, állandó magyarországi lakóhely) megváltoztak. A külföldi államok erre különbözőképpen reagálnak: vagy elismerik, vagy elutasítják a kettős állampolgárságot. Kifejti, hogy az állampolgárság szuverenitási kérdés. A szerző bemutatja a kettős állampolgárság dogmatikai, nemzetközi jogi problémáit az olyan negatív következményekkel együtt, mint az eredeti állampolgárság elvesztése vagy egyéb büntetések. A szerző ezt követően elemzi azon magyar állampolgárok jogállását, akik határainkon kívül élnek, amelynek keretében több problémát is felvet (pl. a kettős állampolgárok diplomáciai védelme). A szerző ismerteti azt a tényt is, hogy a mai világban a munkahely, a lakás vagy épp a család miatt gyakori, hogy valaki más országba költözik, ezért újragondolandó az állampolgárság köteleke a globalizálódó világban.

Erdős Csaba és G. Karácsony Gergely *The Hungarian Electoral System* című tanulmánya a korábbi választási rendszer szabályaival foglalkozik, mely Európa egyik legbonyolultabb rendszere volt, és amelyből az új rendszer is vett át elemeket. A szerzők ismertetik a választójog releváns forrásait, melyek az Alaptörvény, a törvények, az Alkotmánybíróság döntései, valamint a nemzetközi szerződések és egyéb dokumentumok (például a Velencei Bizottság jelentése). A választójoggal kap-

csolatban megemlítik, hogy fő rendelkezéseit az Alaptörvény tartalmazza, mely 3 csoportot hoz létre:

- a magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárok;
- a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgárok;
- a nemzetiségi szavazóként regisztrált magyar állampolgárok.

Mindhárom csoport tagjainak szavazati joga különbözik egymástól (pl. másra szavazhatnak: egyéni jelöltre, pártra, nemzetiségi listára).

A szerzők sorra veszik a főbb szabályokat, illetve azok változásait is. A kérdéskörrel kapcsolatban megemlítik, hogy megváltozott a megszerezhető mandátumok száma, az ajánlási rendszer, a mandátumkiosztás rendszere. Összességében megállapítják, hogy a rendszer a nagy pártoknak kedvez, kevesebb lehetőséget biztosít a kisebb pártoknak, hogy bekerüljenek a Parlamentbe.

Smuk Péter az *On Legislative Power* című tanulmányában a törvényhozó hatalmat vizsgálja. A szerző ismerteti a Parlament működésére vonatkozó normákat (melyeken az Alaptörvény sem változtatott) és az utat, amely az új, országgyűlésről szóló törvény elfogadásához vezetett. A Parlament egy hónap alatt fogadta el az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvényt, amely mellett a házszabály is meghatározó. A következő fejezetben Smuk Péter bemutatja a parlamenti képviselők jogállását, melynek része a sérthetlenség, a visszahívhatatlanság, a díjazás stb. A képviselői létszám csökkentése is számos változással jár (pl. az összeférhetetlenségi szabály). A szerző szót ejt a szabad mandátum és a mentelmi jog kérdéséről is, valamint a pozíciókhoz kapcsolódóan a díjazás kérdéséről és a folyamatos támadások keresztüztében álló költségterítésről. Bemutatásra kerül a Parlament szervezete, így a tisztségviselők (házelnök, házelnagy, alelnökök és jegyzők), frakciók és bizottságok, valamint az Országgyűlési Őrség is. A nyilvánosság, valamint az egyre nagyobb hangsúlyt kapó fegyelmi szabályok részletes elemzését is megteszi a szerző. Az utolsó nagy fejezetben az Országgyűlés hatáskörei és a parlamenti ellenőrzés (beleértve a politikai és alkotmányos vétőt is) kerül részletesen áttekintésre, a fejlődési iránnyal együtt, amellyel a mai szabályokhoz eljutott az Országgyűlés.

Gárdos-Orosz Fruzsina *Citizen's Rights to Constitutional Adjudication in Hungary* című tanulmányában az állampolgári jogok magyarországi alkotmányos megítélésével foglalkozik. A tanulmány első része megvizsgálja, hogy az actio popularis és az alkotmányjogi panasz, mint olyan, alternatívái-e egymásnak. A második rész az alkotmányjogi panasz működését és a 2012 óta meglévő alkotmánybírósági gyakorlatot mutatja be. A harmadik rész az ombudsman és a bíróságok változó helyzetét elemzi röviden. A szerző összefoglalóan megállapítja, hogy Magyarország példát nyújtott az egész világ számára arra vonatkozóan, hogy az alkotmányos védelem hogyan működik zökkenőmentesen. Mindamellert erős érvek szólnak amellett, hogy az alkotmányjogi panasz rendszere megváltozott, bevezetve a valódi alkotmányjogi panaszt. Az új rendszer lehetővé teszi a bírósági döntések és az annak alapjául szolgáló jogszabályok alkotmányosságát felülvizsgálatát.

Osztoivits András *The New Organizational System of the Hungarian Courts* című tanulmánya a bíróságok új szervezeti rendszerével foglalkozik. Az Alaptörvény és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény tartalmazza ennek szabályait. A tanulmány célja a változások főbb pontjainak bemutatása, nem pedig az elemzése, tekintettel arra, hogy kevés idő telt el azóta. Olyan problémákkal foglalkozik, mint a bírák nyugdíjazása, a bíróságok igazgatási rendszerének megváltozása, a bírósági rendszernek és más szervekkel való kapcsolatának változásai. Az újraszabályozott, magyar bírósági rendszer törvényhozási céljainak egyes elemeivel foglalkozó, alkotmányos szempontú vizsgálata a tanulmány fontos része, mert az új szabályozást nemcsak hazánkból, hanem a Velencei Bizottság és az Európai Bizottság részéről is érte politikai támadás.

Patyi András *Administrative Jurisdiction in Hungary* című tanulmányának bevezetője a közigazgatási bíráskodásról történeti áttekintést nyújt az XIX. századtól az elkülönült közigazgatási bíróság létrejöttéig. A szerző említést tesz a (közigazgatási) bírósági felülvizsgálat főbb jellemzőiről a közigazgatási és bírósági eljárás viszonylatában. A felülvizsgálható döntésekről és a felülvizsgálat terjedelméről szóló részben a szerző három kérdést tárgyal: mely döntések ellen és milyen alapon lehet fellebbezni, és milyen döntések születhetnek ez alapján? A bírósági felülvizsgálat általános szabályai is bemutatásra kerülnek, kiemelte a polgári peres eljárás általános szabályait, amelyek a közigazgatási perekben is érvényesülnek: a kereset benyújtása, az alperesre vonatkozó szabályok, a keresetmódosítás, a végrehajtás felfüggesztése, a bizonyíték és az ítélet kérdésköre, valamint a jogorvoslat. Összegzőként a szerző megállapítja, hogy a változások elemzésével pár évet még várni kell a gyakorlat kialakulása miatt.

Gyurita Rita, Hulko Gábor, Kálmán János és Tóth Tamara *Organization of the Hungarian Public Administration* című tanulmánya a magyar közigazgatás szervezetét mutatja be. A Kormány a „Jó Állam” kialakításának szándéka jegyében a hatékonyabb működés érdekében több reformprogramot hirdetett meg. A tanulmány ebben a megközelítésben a közigazgatás szervezeti változásaival, valamint az államigazgatás és a helyi önkormányzatok strukturális átalakításával foglalkozik. A közigazgatás szervezeti struktúrája című fejezetben bemutatásra kerülnek a központi és autonóm államigazgatási szervek, létrejöttük, felépítésük, valamint hatásköreik. A területi államigazgatási szervek is jelentős változáson estek át 2010 óta. Ennek a folyamatnak és a jelenlegi rendszernek az ismertetése is megtörténik. A helyi önkormányzati rendszerrel foglalkozó fejezetben két fő jogforrás, az Alaptörvény és az önkormányzati törvény rendelkezéseinek elemzésén át mutatja be a tanulmány a területi és települési önkormányzatokra vonatkozó szabályozást, illetve Budapest speciális helyzetét. A tanulmány tartalmazza a helyi önkormányzatok kötelező és önként vállalható feladataira vonatkozó rendelkezéseket, valamint a kötelező társulások és finanszírozás szabályait, ideértve az adósságkezelést is. A tanulmány külön foglalkozik az önkormányzatok belső szervezeti felépítésével a képviselő-testülettől kezdve a polgármesteren, a jegyzőn át a polgármesteri hivatalig, kiemeli a legfontosabb szabályokat, illetve változásokat (jogállás, feladat, működés stb.).

Vácsi Péter *Procedural Principles of Public Administration in Hungary* című tanulmánya 12 fejezetben mutatja be az Alaptörvény és a közigazgatási eljárásról szóló törvény szabályait olyan kérdéseken keresztül, mint: milyen fő garanciák vannak ezen a jogterületen, vagy hogyan teljesíti a magyar rendszer a nemzetközi követelményeket? A szerző a jó közigazgatás követelményeit vizsgálja a jog eszközeivel. A törvényesség, a jogbiztonság, a törvény előtti egyenlőség, a pártatlanság, az arányosság, az átláthatóság, a közigazgatási döntések felülvizsgálata, a nyilatkozattétel joga, az ésszerű határidő, az indokolási kötelezettség, a kártérítés és a részvétel témakörén keresztül adja meg a választ a feltett kérdésekre, és állapítja meg, hogy a magyar szabályozás számos alkotmánybírói döntéssel „megtámogatva” megfelelőnek tekinthető.

Hajasné Borsa Dominika és Lapsánszky András *Changes in Administrative Proceedings as a Result of the Reform of Public Law* című tanulmánya a közjogi reform közigazgatási eljárást érintő egyes eredményeit rögzíti. Az első, az új elektronikus eljárásról szóló fejezetben az ügyfélbarát szolgáltató állam megvalósításával összefüggő, alapvető változásokat tekintik át. A szerzők bemutatják a változtatások indokát, az alapvető fogalmakat és azokat az elveket (pl. törvényesség, hivatalbóli-ság), melyek az elektronikus eljárásokban is érvényesülnek az új, speciális elvek mellett. A költséghatékonyság, a biztonság nagy szerepet kap, amely fokozottan érvényesül a nem papír alapú kommunikációs formák esetében. A tanulmány második fejezete az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség területén bekövetkezett alapvető és koncepcionális változásokat tárgyalja. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság jogainak, eljárási szabályainak és a jogsértés esetén alkalmazható jogkövetkezmények bemutatásától sem lehet eltekinteni.

Bende-Szabó Gábor a *Financial Law* című tanulmányában először a pénzügyi jog kapcsán felmerülő bizonytalanságokat (köz- vagy magánjog) és ezek okait ismerteti. Az adózás kapcsán a legalapvetőbb elvek és változások ismertetése történik meg. Az adózási rendszer ismertetéséhez elengedhetetlen az OECD adóosztályozási rendszerének elemzése, majd az egyes hazai adónemeket és a járulékrendszert veszi górcső alá, és kitér a kettős (központi és helyi) adóhatósági rendszer kialakulásának kérdésére is.

A költségvetési joggal foglalkozó részben bemutatásra kerül az államháztartás rendszere és a költségvetés tervezési szakaszától a zárszámadásig terjedő folyamat. Pontos adatokkal ismertetésre kerül Magyarország gazdasági háttere, melyben a szerző összeveti a 2010-es állapotokat a mai helyzettel. A szerző megemlíti a Költségvetési Tanács és az Államadósság Kezelő Központ munkáját is, majd szót ejt az Állami Számvevőszékről, mint az Országgyűlés ellenőrző szervéről.

Szigeti Péter a *The Character of the Fundamental Law – From the Perspective of Constitutional Theory and Law* című tanulmányában az Alaptörvény sajátosságaival foglalkozik. Véleménye szerint az állam elemzésének legjobb módja a társadalmi kapcsolatokon keresztül történik, mivel az állam és közvetlen környezete között szoros kapcsolat áll fenn. A szerző a kormányforma változásait és alternatíváit az ókori időkbe visszamenőleg vizsgálja, elemzi továbbá a korábban többpólusú rendszer megváltozásának okait. A hatalommeg-

osztásról szóló fejezetben az időfaktor szempontjából elemzi a szerző a témát, és a fékek és egyensúlyok rendszerének gyengülését állapítja meg. Felhívja arra a paradoxonra a figyelmet, hogy az Alkotmányban a hatalommegosztás nem szerepelt, de létezett, míg most le van fektetve az Alaptörvényben, de súlya és jövője kérdéses. Példaként az Alkotmánybíróságot állítja, mely inkább a törvényhozás feletti ellenőrzés szerve, mint fék/ellensúly-szerepet játszó hatalmi ág. A köztársasági elnök semlegessége és az Alkotmánybíróság szerepének megváltozása is elemzésre kerül a hatalmi ágak rendszerében. A 00független ellenőrző szervekről szóló fejezetben többek között az Állami Számvevőszék elnökének, a legfőbb ügyésznek és az MNB elnökének kiválasztását kritizálja. Összefoglalásként elmondható, hogy a tanulmány kritikai elemzést nyújt, és nemzetközi kitekintést kínál.

A közjogi rendszer átalakulását bemutató első könyvet az egyes jogágak területén a XXI. század második évtizedében bekövetkező változásokat feldolgozó könyv követi. Ezen könyv nagyobb részét a polgári jog területén az új Ptk. (2013. évi V. törvény) által előidézett változások bemutatása adja, de betekintést nyerünk a büntetőjog és a munkajog „*változó világába*” is.

Székely László a *The Second... (The New Civil Code of Hungary)* című tanulmányában a 2013. március 15-én hatályba lépő Polgári Törvénykönyv elfogadásának indokait mutatja be, visszatekintve a rendszerváltáskori társadalmi berendezkedésre. Utal a tradíció és a modernizáció iránti igény kettősségének az érvényre jutására, melynek keretében külföldi példákat is bemutat. Székely rámutat az új Ptk. elfogadásának jelentőségére, és végigtekint a kódex szerkezeti felépítésén, és sorra veszi annak egyes könyveinek alapvető rendelkezéseit, megismertette az olvasót a magyar polgári jog egyes jogintézményeinek fogalmi alapjaival, és a változások lényeges kérdéseivel.

Jobbágyi Gábor két tanulmányt is jegyez. Az egyik írása a *Some Questions about the Law of Persons in the New Civil Code* címmel a személyek jogának új Ptk.-beli egyes vonatkozásait dolgozza fel, míg másik művében a személyiségi jogokat tárgyalja. Jobbágyi az előbbi tanulmányában áttekinti – főként a természetes személyek vonatkozásában – a jogképesség és cselekvőképesség problematikáját. Ismerteti a jogképesség kezdetének és végének megállapítására vonatkozó álláspontokat, és törvényi rendelkezéseket. Itt külön kitér a magzat jogképességének alkotmányossági megítélésére is. A jogképesség és cselekvőképesség két, egymástól eltérő jogfogalom. A cselekvőképesség vonatkozásában a Ptk. megkülönböztet cselekvőképes, cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképes személyeket (míg a jogképesség nem korlátozható és nem zárható ki). Bemutatja az életkor alapján cselekvőképességgel nem vagy korlátozottan rendelkezők, illetve a bírói döntés alapján gondnokság alá helyezett jogállását. Új lehetőségként ismerteti a Ptk.-ban a cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatalt mely szerint „*a gyámhatóság az egyes ügyei intézésében, döntései meghozatalában belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú számára, annak kérelmére – cselekvőképessége korlátozásának elkerülése érdekében – támogató kirendeléséről határoz*”. [Ptk. 2:38. §]

A személyiségi jogok a személyek jogának konkrét oldalát jelentik, hiszen a személyiség a konkrét egyént fedi, míg a

„*személyek*” a jog absztrakt alanyainak tekinthetők. A szerző a *Personality Rights* című tanulmányában végigveszi a Ptk.-ban megjelenő személyiségi jogokat – annak alkotmányos alapjainak bemutatásával együtt, majd a tanulmány második felében a személyiségi jogok megsértésének egyes polgári jogi jogkövetkezményeit mutatja be (pl. a sérelemdíj). A személyiségi jogokkal kapcsolatos igény érvényesítése vonatkozásában fontosnak tartja a szerző leszögezni, hogy az – néhány kivételtől eltekintve – csak személyesen tehető meg. Speciális jogintézmény az ügyész keresetindítási lehetősége a közérdek védelme érdekében, valamint a közösség tagja általi jogérvényesítés.

Reiderné Bánki Erika a családi jog változásairól ír a *Changes in Family Law* című tanulmányában, amelynek egyik lényeges pontja, hogy a korábbi családi jogi kódex „*integrálódik*” a polgári jogi kódexbe, ezzel a polgári jog bevezető rendelkezéseiben rögzített elvek a családi jog területén is alkalmazandóvá válnak. A szerző áttekinti a házasság, a bejegyzett élettársi kapcsolat és az élettársi kapcsolat főbb változásait. Külön kiemelés érdemel, hogy az új Ptk. szerint eltérő megítélés alá esik azon élettársi kapcsolat, amelyből közös gyermek is születik.

Szalai Péter az *Intellectual Property Rights in the Hungarian Legal System, with an Overview of the New Civil Code* című tanulmányában a szellemi tulajdonjog magyar jogrendszerbeli helyéről ad áttekintést, mely a polgári jog sajátos, relatíve független területe. Bemutatja a jogterület összetettségét: végigveszi azon alapvető jogszabályokat, amelyek meghatározzák a szellemi tulajdonjog alapvető szabályait és biztosítják annak védelmét, rögzítik a jogsértés jogkövetkezményeit. Ebben a körben nemcsak hazai, hanem uniós rendelkezéseket is feldolgoz. A szerző tanulmánya végén kitér az új Ptk. szabályozására is, amelynek egyik jelentős változása, hogy a szellemi alkotások jogának fogalma eltűnik a kódexből, és ezzel a kódex megszünteti a hézagmentes oltalom elvét. Erre utal az is, hogy a know-how az üzleti titok körében nyer megfogalmazást. Ezen változás határainak értelmezése a bírói gyakorlatra marad.

Menyhárt Ádám az *Invalidity of Contracts in the New Civil Code* című tanulmányában a szerződések érvénytelenségének problematikáját mutatja be az új Ptk. tükrében. A szerző összehasonlító jogi elemzést végez a kézirat készítésekor még hatályos és a 2014. március 15-én hatályba lépő kódex vonatkozásában. Feldolgozza a megtámadhatóság és a semmisség eseteit, azokat összefüggéseiben mutatja be, és rendszerezett áttekintést nyújt az egyes jogintézmények tekintetében. A szerzőnek ezen módszertana a jogalkalmazó számára is iránymutatásul szolgál.

Fazekas Judit a *Recodification-Integration-Modernisation: Consumer Protection Rules in the New Civil Code* című tanulmányában gondolatmenetét a fogyasztóvédelem szabályainak ismertetése vonatkozásában a rekodifikáció – integráció – modernizáció hármasságára fűzi fel. Az új Ptk. a fogyasztóvédelmi szabályoknak csak egy részét fekteti le, elkerülve ezzel a kazuisztikus szabályozást. A kódex meghatározza a legfontosabb alapfogalmakat (mint pl. fogyasztó, fogyasztói zálogszerződés). A szerző bemutatja az általános szerződési feltételekkel és a tisztességtelen szerződési feltételekkel való összefüggéseit, illetve ennek jogkövetkezménye-

it. A hibás teljesítés jogkövetkezményei lehetnek objektívák (pl. jótállás) és szubjektívák, amellyel kapcsolatos szabályok közül a szerző azokat ismerteti, amelyek a fogyasztóvédelem specialitásaira tekintettel jelentősek vagy eltérnek az általános szabályoktól.

Kóhidi Ákos a *Major Changes in Tort Law in the New Civil Code* című tanulmányában a felelősségi szabályok változásairól ír. Tanulmánya elején ismerteti a nem vagyoni kártérítés szabályait, amely helyett a sérelemdíj került bevezetésre. A sérelemdíj esetén – mely kizárólag a személyiségi jogok megsértése esetén jár – már nem kell igazolni azt, hogy bármilyen hátrány érte az érintett személyt. Ezt követi a szerződészegéssel okozott kárért való felelősség ismertetése, melynek egyik leglényegesebb, új szabálya az előrelátható kár fogalmának bevezetése. A teljes kártérítés elve helyett az új Ptk. szerint csak azt a kárt kell megtéríteni, ami – mint a szerződészegés következménye – a szerződéskötéskor előrelátható volt. A felelősségi szabályok tárgyalásánál elengedhetetlen továbbá a speciális felelősségi szabályok ismertetése.

Szegedi András az *Outlines of the New Regulation of Hungarian Company Law* című tanulmányában részletes betekintést enged a magyar társasági jog új szabályaiba. Írását történeti visszatekintéssel indítja, majd ismerteti a társasági jogi szabályok struktúráját. Jelentős változás, hogy az eddig önálló törvényi szabályozás a Ptk. részévé válik. Mindig is lényeges kérdés volt az, hogy a társasági szabályozás kogens vagy eltérést engedő szabályokat tartalmaz-e, ennek problematikájára is kitér a tanulmány. A tanulmány külön foglalkozik a korlátozott felelősség kérdésével, különösen a korlátozott felelősségű társaság esetében megváltozó alaptőke-szabályokra, melynek magasabb összegben való meghatározása számos nyitott kérdéssel jár.

Horváth Gergely a *Protection of Land as a Special Object of Property (New Directions of Land Law)* című tanulmányában a tulajdonvédelem egy speciális tárgyával foglalkozik: a termőfölddel. A termőföldre vonatkozó szabályozást a szerző történetileg mutatja be, és rámutat arra, hogy a termőföld a tulajdonjog tárgyai közül sajátos szabályozást igényel, amelyet jelez az is, hogy a termőföldre vonatkozó szabályoknak csak egy részét tartalmazza a Polgári Törvénykönyv. A legalapvetőbb szabályokat az Alaptörvényben és az Alkotmánybíróság határozataiban találja meg, melyen túl átfogóan bemutatja a jelentősebb jogszabályi rendelkezéseket és azok változásait.

Milassin László a *Hungarian Regulation on Arbitration* című tanulmányában a polgári jog egy elhanyagolt területének, a választottbíráskodás feldolgozására tesz kísérletet. A tanulmány történeti visszatekintéssel indul, melyhez elengedhetetlen az UNCITRAL szabályaira való utalás. A téma rendkívül összetett. A választottbíráskodás szabályai néhány alapvető kérdést nem rögzítenek, mint például az állandó és ad hoc bíráskodás fogalmait. A nemzeti vagyonról szóló törvény számos jelentős szabályt tartalmaz (pl. a választottbíráskodás nem végez igazságszolgáltatási tevékenységet) és idéz elő változást a választottbíráskodás történetében (pl. kizárt bizonyos területeket a választottbíráskodás lehetőségéből, amely nagy vitát generált). A szerző mindezeket túl bemutatja a választottbíráskodás feltételeit és az erre irányuló megállapodás jellemzőit. Mindezt úgy teszi, hogy meghatározza a

választottbíráskodás helyét az állami bíróságok viszonyában, vizsgálja a döntéshozatal és a döntés kikényszeríthetőségének jelentőségét. Kitekint továbbá a nemzetközi választottbíráskodás speciális szabályaira is.

A tanulmánykötet következő nagyobb szerkezeti egységét a büntetőjogi tárgyú tanulmányok adják. A büntetőjog területén bekövetkező változások tudományos igényű feldolgozásának alapjául a 2013. július 1-jén hatályba lépett 2012. évi C. törvény – az új Büntető Törvénykönyv – szolgál. Ebben a tárgykörben három tanulmány született, melyek mindegyike átfogó módon mutatja be a büntető anyagi jog egy-egy területét.

Domokos Andrea a *134 years – Criminal Legislation in Hungary in the 19th-21st Centuries* című tanulmányában a 134 éves büntetőjogi törvénykezés magyarországi állomásait tekinti át. A szerző az 1878. évi Csemegi-kódextól kezdődően a szocializmus büntetőjogán át a legújabb Btk.-ig dolgozza fel az újabb és újabb kódexek, novellák újításait, a rendszerváltáskori alkotmányossági dilemmákat. A tanulmány ennek megfelelően a magyar büntetőpolitika alakulásának áttekintését adja. Jóllehet történeti szempontból közelíti meg a témát, az mégis aktuális: a tanulmányban felmerült, ismertett álláspontok a XXI. századi büntetőjogi kodifikáció során is visszaköszönnek (pl. a szigorúbb szankcionálás irányába való elmozdulás).

Kovács Gábor a *New Instruments in the General Part of the New Criminal Code* című tanulmányában a Büntető Törvénykönyv Általános Részének újításait mutatja be átfogó jelleggel. A tanulmány a rekodifikáció indokainak ismertetésével kezdődik, melyben hangsúlyos szerep jut az Alaptörvényben és az Alkotmánybíróság határozataiban támasztott követelményeknek. Ebben a tekintetben feltétlen említést érdemel a nemzetközi és regionális szervezeteknek a hazai büntetőpolitikára gyakorolt hatása. A szerző a Btk. általános részét, a korábbi szabályozáshoz képest változást tartalmazó rendelkezéseit mutatja be összehasonlító jogi módszerrel. A Btk.-ban a büntethetőségi akadályok egyes esetei vonatkozásában koncepcionális változás következett be, ami úgyszintén igaz a szankciórendszerre. A tanulmány röviden kitér a fiatalkorúak büntetőjogára is. Jóllehet a kódex már több mint fél éve hatályosul, a tanulmány által felvetett kérdések megválaszolása még mindig a joggyakorlatra vár.

M. Nyitrai Péter a *The New Hungarian Criminal Code – Fundamental Novelties in the Special Part* című tanulmánya – az előbbi tanulmány „folyományaként” – az új magyar Büntető Törvénykönyv Különös Részének fontosabb változásaira fókuszál. A Btk. Különös Részének felépítése jelentősen megváltozott, így indokolt a szerkezeti felépítés ismertetése. A szerző részletesen foglalkozik az emberiség elleni bűncselekmények dogmatikai kérdésével, majd az egyes fejezetek vonatkozásában kiemeli a legfontosabb változásokat, úgymint az emberölés vonatkozásában kodifikált bírói gyakorlatot vagy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetében megváltozott büntetőpolitikai álláspontot. Megtörtént a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények újrastrukturálása is, mint ahogy ez elmondható a vagyon elleni bűncselekmények vonatkozásában is.

Göndör Éva és Ferencz Jácint a *Chapters from the New Labour Code* című tanulmányában a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény legfontosabb változásairól ad

széleskörű áttekintést. A szerzők a munkaviszony létesítésétől egészen a munkaviszony megszűnéséig (megszüntetéséig) mutatják be a törvény legfontosabb szabályait. Külön fejezet foglalkozik a munkaidőre és pihenőidőre vonatkozó szabályokkal, melyeket részletesen elemeznek. Fontos fejezete a tanulmánynak a munka díjazása című rész. A tanulmány a munkáltató és a munkavállaló által okozott károkért való felelősség szabályainak ismertetésével zárul.

A tanulmánykötet a közjog és a magánjog szinte valamennyi területét felöleli, átfogó betekintést enged a 2010. év óta az alkotmányos szabályozásban, a törvénykönyvekben és más jogszabályokban bekövetkezett változásokba. A tanulmánykötet nemcsak leíró, hanem elemző részeket és a jogtudomány képviselői körében vitaindító gondolatokat is tartalmaz, ennél fogva a jog művelői számára mindenképpen hasznos és érdekes olvasmány.